

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شبکه‌های عمومی تعامل پذیر

راهنمایی برای پیاده‌سازی شبکه ملی اطلاعات

تألیف:

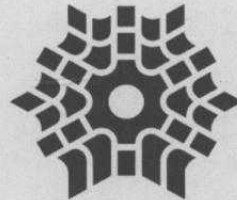
دکتر فرید احمدی

عضو هیات علمی گروه مهندسی فناوری اطلاعات دانشگاه

صنعتی ارومیه

سرشناسه	:	احمدی، فرید، ۱۳۹۶
عنوان و نام پدید آورنده	:	شبکه‌های عمومی تعامل‌پذیر / مولف: فرید احمدی، ۱۳۶۰
مشخصات نشر	:	ارومیه، دانشگاه صنعتی ارومیه، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	:	۲۱۵ص متن - جدول - نمودار و منابع
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۴۲۰۲-۶-۱
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
موضوع	:	دولت الکترونیک - فناوری اطلاعات
موضوع	:	دولت الکترونیک - مدیریت
شناسه افزوده	:	دانشگاه صنعتی ارومیه
رده بندی کنگره	:	۶۱۰۵ / ۵ / الف ۳ ش ۱۳ TK
رده بندی دیویی	:	۴/۶
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۶۱۷۰۲۸

این کتاب در حاشه رخ ۹۶/۱/۳۰ به تایید شورای پژوهشی دانشگاه صنعتی ارومیه رسیده است.

دانشگاه صنعتی ارومیه
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

سفارش کتاب و ارتباط با مولف:

عنوان: شبکه‌های عمومی تعامل‌پذیر

📧 @IPNbookbot

50002143

مولف: دکتر فرید احمدی

ناشر: دانشگاه صنعتی ارومیه

سال نشر: ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

پیش گفتار

شاید بیش از یک دهه از زمانی که مفهوم شبکه ملی اطلاعات برای اولین بار به حوزه دولت الکترونیک ایران معرفی شد، می گذرد. در این سال ها به فراخور برداشت سیاست گذاران و مجریان امر حتی نامگذاری های متعددی نیز بر روی این مفهوم انجام پذیرفت. برخی این شبکه را شبکه اینترنت ملی و بعدها اینترنت ملی نامیدند. ولی آنچه که در گذر زمان خود را نمایان ساخت عدم وجود تعریف دقیق و مشخص از شبکه ملی اطلاعات و نبود راچار جامع در خصوص نحوه پیاده سازی آن بود. فقدان انجام مطالعات تطبیقی در این دوران بر ابهام موضوع نیز افزود. این درحالیست که تقریباً از اوایل هزاره سوم موضوع شبکه های تعامل پذیر عمومی با هدف ارتقای تعامل پذیری بین دستگاه های دولتی و عمومی در اغلب کشورهای توسعه یافته در دستور کار دولت ها قرار گرفته و نتایج مناسبی نیز توسط برخی از کشورها انداخته شده بود که می توانست الگوی مناسبی برای ایجاد شبکه ملی اطلاعات در کشور قرار گیرد. علی اینحال پس از گذشت سالها بالاخره در سال ۱۳۹۲ با انجام برخی از مطالعات تطبیقی، رهیافت شبکه ملی اطلاعات در کشور در جهت مناسب قرار گرفت و در سال های ابتدایی دولت یازدهم پیگیری گردید. تا نهایتاً در سال ۱۳۹۵ اولین نسخه از چارچوب تعامل پذیری ایران تدوین شد که بخش هایی از آن نیز منتشر گردید. البته نگارنده که خود تجربه مدیریتی در سازمان های دولتی را داشته است بر این باور است که مجموعه عوامل بسیاری اعم از سیاسی، مدیریتی، فرهنگی و فنی در پیاده سازی یک پروژه و فعالیت های مدیران دولتی و بخش عمومی تاثیرگذار است و لذا مقصود از ذکر مطالب فوق، شرح تاریخیچه شکل گیری این شبکه بوده و ممیزی عملکرد مدیران مربوطه خارج از صلاحیت و مأموریت این اثر است. به رغم تلاش مجریان امر، در زمان نگارش این کتاب، فازهای مرتبط با زیرساخت فیزیکی این شبکه به بهره برداری رسیده و هنوز شبکه ملی اطلاعات به شکل کامل عملیاتی نگردیده است. نگارنده یکی از دلایل رکود حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات در دهه اخیر را عدم بهره برداری از این شبکه به عنوان نقطه عطف توسعه دولت الکترونیک کشور می داند. نگارنده بر این باور

است که تغییرات فرهنگی در مدل تفکر مدیران و مجریان امر مبتنی بر پارادایم‌های جدید مدیریت دولتی که اتفاقاً در راستای آموخته‌های ملی و مذهبی ما ایرانیان نیز هست از الزامات تحول در دولت الکترونیک ایران می‌باشد. این کتاب به دلیل پرداختن به ابعاد فرهنگی، مدیریتی و فنی تعامل‌پذیری می‌تواند راهنمای مناسبی برای پیاده‌سازی شبکه ملی اطلاعات قرار گیرد.

این کتاب^۱ رویکردی فلسفی و کاربردی به موضوع ایجاد شبکه‌های تعامل‌پذیر عمومی پرداخته است. در فصل نخست از کتاب، پارادایم‌های مدیریت دولتی مورد بررسی قرار گرفته و پارادایم «پیریه» رانتی نوین به عنوان جدیدترین دیدگاه در حکمرانی که موضوع تعامل‌پذیری بین دستگاه‌های دولتی و عمومی با هدف ارائه خدمات سفارشی شده و مبتنی بر رویدادهای زندگی شهروندان را پشتیبانی می‌کند، تبیین گردیده است. در ادامه، در فصل دوم تغییر رویکرد دولت الکترونیک و حرکت به سمت سیستم‌های تعامل‌پذیر مبتنی بر معماری سرویس‌گرا ارائه شده است. در این فصل همچنین به تشریح تغییر نسل‌های وب از ۱ به ۳ و موجهای دولت الکترونیک پرداخته شده است. در این فصل مفهوم ابر سرویس‌های عمومی و متدلوژی ایجاد آن تشریح شده است. شایان ذکر است تعبیر سرویس‌های عمومی در این کتاب شامل سرویس‌های ارائه شده توسط سازمان‌های دولتی و عمومی غیر دولتی است. در ادامه در فصل ۳ روند توسعه پیاده‌سازی شبکه‌های تعامل‌پذیر عمومی و ارکان آن توضیح داده شده و سپس تجربه ایجاد این شبکه در کشورهای مختلف و ایران آمده است. در فصل چهارم به سرویس‌های زیرساختی تعامل‌پذیری به همراه نمونه‌های عملیاتی در کشورهای دیگر و در فصل پنجم به گام‌های پیاده‌سازی سرویس‌های زیرساختی تعامل‌پذیری، گذرگاه خدمات سازمانی و نسخه‌های قابل استفاده آن در بازار بین‌المللی اشاره شده است. با توجه به رویکرد پیوسته و سلسله‌مراتبی مطالب کتاب و رویکرد بین‌رشته‌ای آن، کتاب حاضر می‌تواند به عنوان کتاب اصلی و یا پشتیبان در درس مدیریت فناوری اطلاعات، معماری سازمانی و سیستم‌های اطلاعات مدیریت در دوره‌های تحصیلات تکمیلی رشته‌های مهندسی

فناوری اطلاعات و مدیریت فناوری اطلاعات مورد استفاده قرار گیرد. همچنین کتاب حاضر به دلیل رویکرد تحلیلی می‌تواند مورد بهره‌برداری رشته‌های مهندسی صنایع و گرایش‌های مدیریت در مقاطع تحصیلات تکمیلی قرار گیرد. به دلیل پرداختن به مطالعه تطبیقی در حوزه بین‌المللی و ایران و ذکر نکات فنی و مدیریتی پیاده‌سازی تعامل‌پذیری، این کتاب می‌تواند راهنمایی مناسب برای مدیران سازمان‌های دولتی و عمومی در پیاده‌سازی راهکارهای بین سازمانی و ملی باشد. در پایان می‌بایست از خانم‌ها دکتر سهیلا احمدی و ژاله احمدی بابت ارتقای ادبی این اثر و همچنین آقایان دکتر وحید سلوک، مهندس قربان زاده بابت کمک به ارتقای محتوای این کتاب تشکر و قدردانی نمایم.

دکتر فرید احمدی

عضو هیات علمی گروه مهندسی فناوری اطلاعات دانشگاه صنعتی ارومیه

فهرست

فصل ۱ - سیر تکاملی پارادایم های مدیریت دولتی و دولت الکترونیک

- ۱
۲ مقدمه
۳ سیر تاریخی پارادایم ها و مفاهیم مدیریت دولتی
۷ ظهور پارادایم خدمات دولتی نوین
۱۱ مفاهیم خدمات دولتی نوین
۱۳ استدلال لزوم ارتقای مداخله شهروندی
۱۸ تغییر رویکردهای دولت الکترونیک مبتنی بر تغییر پارادایم های وب
۲۳ گذار از دولت الکترونیک نسل ۲ به ۳
۲۵ مفهوم خدمات عمومی
۲۹ جمع بندی فصل

فصل ۲ - معماری سرویس گرا، مدل پذیری و ابر سرویس های عمومی

- ۳۱
۳۲ مقدمه
۳۳ معماری ناکارآمد سیلویی
۳۵ معماری سرویس گرا
۳۷ مدل اتمیک ارائه خدمات
۳۸ مدل تکامل یکپارچگی خدمات
۴۱ ابر سرویس های عمومی
۴۵ نحوه طبقه بندی سرویس ها و متدلوژی شناسایی سرویس های پایه ای
۶۲ جمع بندی فصل

فصل ۳ - توسعه شبکه های تعامل پذیر عمومی

- ۶۳
۶۴ مقدمه
۶۴ تعامل پذیری و اجزای آن
۶۷ تدوین استراتژی تعامل پذیری
۶۸ چارچوب تعامل پذیری
۷۹ تجارب دیگر کشورها در زمینه چارچوب تعامل پذیری
۱۱۶ چارچوب تعامل پذیری ایران

جمع بندی فصل

۱۳۶

فصل ۴- سرویس‌های زیرساختی تعامل‌پذیری

۱۳۸

مقدمه

۱۳۹

۱۴۰

نه سرویس زیرساختی تعامل‌پذیری

۱۴۱

سرویس زیرساختی ثبت و ممیزی رویدادها

۱۴۴

سرویس زیرساختی ثبت سرویس‌ها

۱۴۸

سرویس زیرساختی مدیریت هویت و دسترسی

۱۵۰

سرویس زیرساختی تصدیق داده

۱۵۲

سرویس زیرساختی انتقال داده

۱۵۵

سرویس زیرساختی ترجمه داده

۱۵۹

سرویس زیرساختی مدیریت فرایندهای کاری

۱۶۲

سرویس زیرساختی ذخیره سازی مستندات

۱۶۷

سرویس زیرساختی ذخیره سازی داده های ساخت یافته

۱۷۱

جمع بندی فصل

فصل ۵- گام های پیاده‌سازی سرویس‌های زیرساختی تعامل‌پذیری

۱۷۲

مقدمه

۱۷۳

۱۷۳

گام های پیاده‌سازی

۱۸۰

گذرگاه خدمات سازمانی

۱۸۱

حوزه‌های کارکردی گذرگاه خدمات سازمانی

۱۸۳

نگاهی به بازار و تامین کنندگان گذرگاه خدمات سازمانی

۱۸۷

پیشنهاد برای پیاده‌سازی گذرگاه خدمات سازمانی

۱۸۸

جمع بندی فصل

منابع و مآخذ

۱۸۹

ضمیمه

۱۹۹